

De Delftsewallen (westzijde) in Zoetermeer

Rapport over de bebouwing, eigenaren en bewoning

1730 – 2017

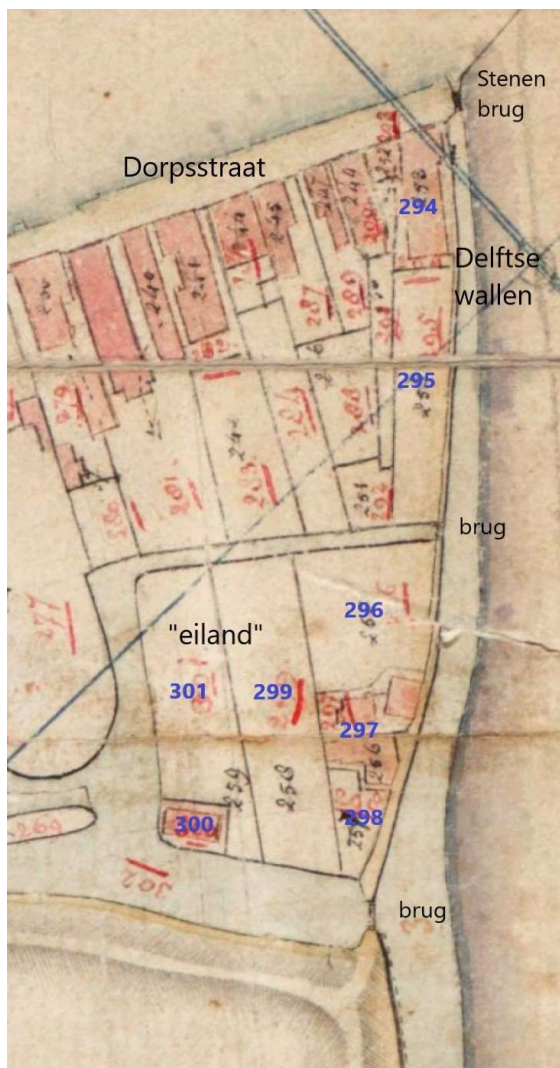

Ronald Grootveld

Zoetermeer 2019

Inleiding

De kadastrale kaart van 1832 toont de Delftsewallenwetering met de bebouwing aan de Zoetermeerse kant (westzijde) van het water. Er was nog nauwelijks sprake van een weg. Slechts een smal pad scheidde de huizen van de wetering en over het water lag in de Dorpsstraat de Stenen Brug, die Zoetermeer (west) en Zegwaard (oost) met elkaar verbond.

Kadastrale kaart (fragment) Zoetermeer sectie E 1832.

Perceelnummers van het onderzochte gebied:

- 294 (huis en erf hoek Dorpsstraat)*
- 295 (tuin)*
- 296 (tuin)*
- 297 (huis en erf)*
- 298 (tuin)*
- 299 (weiland)*
- 300 (schuur)*
- 301 (weiland).*

Onderaan is het aan alle kanten door water omgeven "eiland" te onderscheiden dat in 1821 en 1826 wordt omschreven als: "een huis, washuis, twee schuren, erf, bleekveld en boomgaard, strekkende van de Delftsewallen noord-west op tot de Buurtvaart, belendt zuid-west de Dorps Ringvaart en noord-oost de Buurtvaart tussen de huiserven". Het slootje ten westen en noorden van het eiland werd dus tot de aloude Buurtvaart gerekend, het water aan de zuidkant tot de Ringvaart van de Driemanspolder. Waar de Ringvaart uitkomt op de Delftsewallenwetering lag een voetbrug. Ook over de Buurtvaart tussen het eiland en het pad naar de Dorpsstraat lag een bruggetje.

Periode 1730 - 1832

De situatie in 1832 verschilde waarschijnlijk niet veel van die in de 18^e eeuw.

In 1730 verkoopt Anthony van der Spelt, koopman te Rotterdam en weduwnaar van Cecilia Claasdr. Van Leeuwen, zijn eigendommen in Zoetermeer. Paulus Jongenengel koopt dan een boomgaard, vermoedelijk het noordelijke deel van het "eiland", die oorspronkelijk bij het huis op de hoek van de Dorpsstraat en de Delftsewallen hoorde. Het andere deel van het eiland was al zijn eigendom. Het huis op de hoek werd gekocht door Jan Jansz van der Helm.

In 1731 wordt de nieuwe verponding (onroerend goed belasting) vastgesteld. Het bezit van Paulus Jongenengel wordt omschreven als: een huis (nr. 160, waar hij zelf woonde), zomerhuis en schuren en het erf van een afgebroken huis. Dit zal het gehele eiland zijn, waar hij blijkbaar al een huis en een erf bezat. Jan Jansz van der Helm bezit dan een hoekhuis (nr. 159), achterhuis en schuur.

Het eiland

Paulus Jongenengel verkoopt het huis, boomgaard en erf al in 1733 aan zijn schoonzoon Pieter Schouten, die het in 1771 verkoopt aan Johannes Cornelis van Teijlingen. Geen van deze heren woonde hier waarschijnlijk omdat ze nog vele andere (betere) panden bezaten. In 1780 kopen Jan van 't Hoff en zijn vrouw Anna van Hunsel het complex. Jan is kleerbleker en zijn vader Frederik was dat in 1759 al. Mogelijk huurden zij het huis en de grond al van Van Teijlingen of waren zij juist degenen die van de boomgaard een bleekveld maakten. Na het overlijden (1788) van Jan hertrouwt Ana al snel met de bleker Dirk Douw. Als zij in 1816 zelf overlijdt, blijft Dirk in het huis (inmiddels nr. 15) wonen. Hij trekt in bij het gezin van de kleerbleker Jan van Kan en zijn vrouw Anna van Blortum, aan wie hij de blekerij in 1821 verkoopt. Drie jaar later sterft Dirk en in 1826 houdt ook Jan van Kan het voor gezien. Hij verkoopt het huis, washuis, schuren, bleekveld en boomgaard aan de plaatselijke chirurgijn Krijn Hoefsmit, die het daarna in drieën verhuurt.

Het hoekhuis

Vanuit het perspectief van de Dorpsstraat staat dit huis op de hoek van de Delftsewallen maar feitelijk gaat het om een langgerekt ondiep perceel grond waarop later nagenoeg alle bebouwing van de Delftsewallen zou verrijzen. Jan van der Helm, eigenaar sinds 1730, bewoonde het huis zelf. Bij de verschillende verkopen van het perceel tussen 1764 en 1808 is telkens sprake van een huis, pakhuis, tuin en boomgaard, een behoorlijk complex dus op die smalle strook langs de weterring. In 1818 wordt Laurens van der Meer, winkelier en tapper, eigenaar en hij gaat er ook wonen. Het huis is inmiddels genummerd 14. Na zijn overlijden in 1828, hij wordt dan biersteker genoemd, verkoopt zijn weduwe Jannetje Rijnveen het geheel aan haar dochter Adriana, getrouwd met winkelier en tapper Frank Hekker. Zij bewonen het huis en verhuren gedeelten er van aan meerdere gezinnen.

Periode 1832 – 1918

Aan de rand van het eiland, dus langs de weterring, worden aan het begin van de 20^e eeuw twee maal twee huisjes gebouwd. Daarachter sticht de gemeente Zoetermeer in 1907 een gasfabriek. De strook langs de weterring tussen het eiland en de Dorpsstraat ondergaat in de 19^e eeuw een kleine metamorfoze. Hij wordt volgebouwd met huizen en werkplaatsen.

Het eiland (Delftsewallen 11, 16-19)

Aan de waterkant blijft gedurende deze hele periode het oude blekershuis staan (huisnr. 14, later Delftsewallen 11). Krijn Hoefsmit laat rond 1839 nog een schuur bouwen vlakbij de sloot

ten noorden van het eiland en verkoopt zijn eigendommen rond 1870. Het huis en de strook grond langs de wetering gaan naar Jacobus Franciscus Salters, timmerman in Zegwaard. Diens zoon J.Th.W. Salters doet het rond 1884 over aan rietdekker Simon Buitendijk in Bergschenhoek, die het omstreeks 1892 verkoopt aan bakker Izaäk Heemskerk in Zegwaard. Het perceel met de schuur verkoopt Hoefsmid aan F.S.W. Gautier. Daarna wordt het eigendom van de familie Van Beek, die het in 1902 ook aan Heemskerk verkoopt. Daarmee is de gehele eilandrand weer in één hand.

De eilandrand – situatie 1839-1902. Onderaan het blekershuis (perceel 323), daarboven de schuur bij de sloot (perceel 324). Rechts de Delftsewallenwetering.

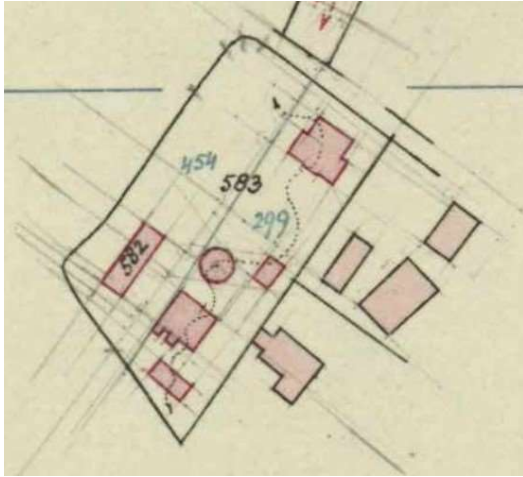
Bakker Heemskerk laat van de schuur bij de sloot in 1902 twee huisjes maken (Delftsewallen 18-19) en links daarvan bouwt hij een jaar later nog eens twee huisjes (Delftsewallen 16-17).

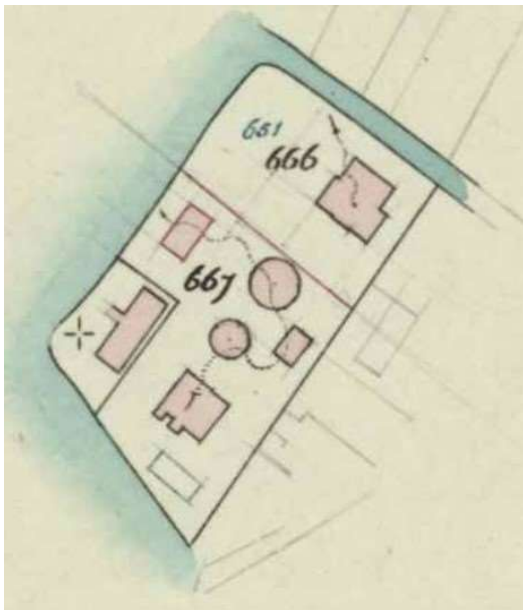
Delftsewallen 16-17 en 18-19 op het perceel van de voormalige schuur in 1903. Bovenaan de sloot die uitkomt in de Delftsewallenwetering.

Op het terrein achter de randbebouwing verandert in de 19^e eeuw nauwelijks iets. Het is open terrein met een schuur op perceel nr. 300, die in 1876 wordt afgebroken. Het gebied wordt aangeduid als wei of tuin en komt via de eigenaren Gautier en Van Beek in 1905 in handen van de Gemeente Zoetermeer. In 1906 valt het officiële besluit hier samen met de gemeente Zegwaard een gasfabriekje te bouwen. Achter het oude blekershuis werden een kolenschuur, gasfabriekje, zuiveringshuisje en een gashouder gebouwd. Iets verderop, achter Delftsewallen 18-19, kwam een fitterswoning tot stand (Delftsewallen 15). Een jaar later liet de gemeente achter het gasfabriekje nog een ziekenbarak bouwen voor lijdende aan besmettelijke ziekten en in 1911 werd een tweede gashouder gebouwd. Het geheel was niet rendabel en op 28-12-1917 verkocht de gemeente Zoetermeer het terrein en de gebouwen – uitgezonderd de ziekenbarak - aan de Gemeente Delft, die Zoetermeer en Zegwaard van elektriciteit zou gaan voorzien. Blijkbaar waren de gebouwen niet nuttig voor Delft want in 1918 verkocht die gemeente alles door, grotendeels voor de sloop.

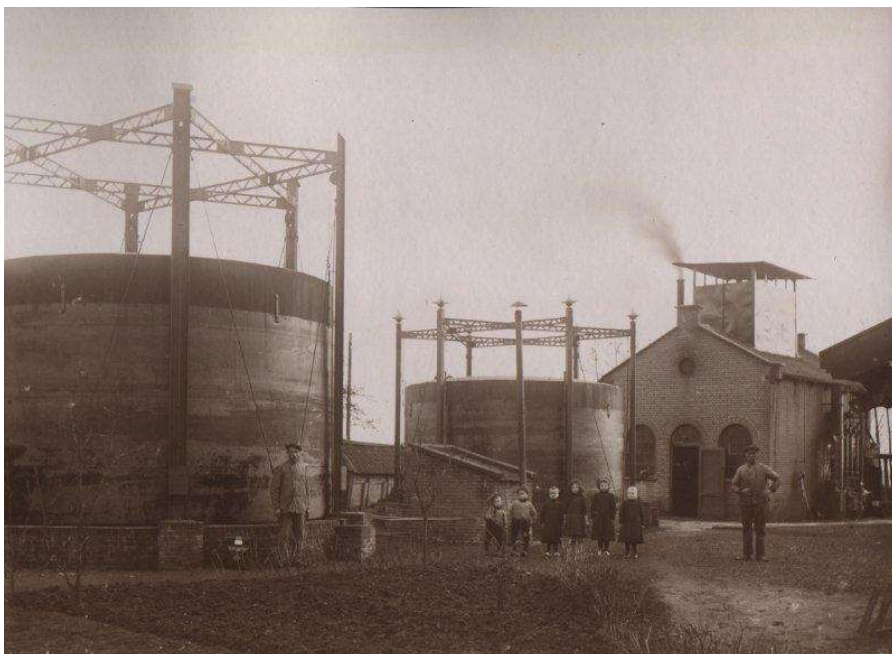

1907: Links de ziekenbarak (perceel 582); daarnaast van beneden naar boven kolenschuur, fabriekje, gashouder, zuiveringshuis en fitterswoning. Rechts de huizen Delftsewallen 11 en 16-19.

1918: de ziekenbarak, iets uitgebreid, staat links. Ook de tweede gashouder is te zien. Midden links een nieuwe kolenloods, het gebouwtje ten zuiden van de fabriek is verdwenen.

Gashouders en fabriekje gezien naar het zuiden omstreeks 1912.

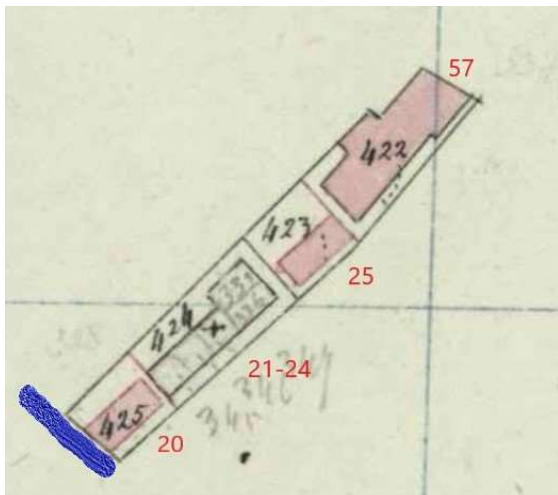

De huizenrij (Delftsewallen 20-31)

Het huis met achterhuis en langgerekte tuin nummerde officieel aan de Dorpsstraat (Dorpsstraat 57) en was in 1832 eigendom van tapper en winkelier Frank Hekker. In de 19^e en vroege 20^e eeuw zou dit perceel worden bebouwd en de panden werden genummerd aan de Delftsewallen 20-30. Nummer 20 was daarbij het eerste gebouw ten noorden van de sloot, daarna liepen de nummers op richting Dorpsstraat.

Frank Hekker verkocht de percelen in 1843 aan bakker Theodorus Marinus Pieterse, die ze op 14-6-1843 direct doorverkocht aan Arie Lengkeek, meester timmerman te Zegwaart, onder de voorwaarde dat er nooit een bakkerij in de panden mocht worden gevestigd. Lengkeek vestigde zich hier met zijn gezin en bouwde de strook grond achter het huis tussen 1849 en 1870 geheel vol. De familie Lengkeek zou tot 1941 eigenaar van alle panden blijven, uitgezonderd een deel van het huis aan de Dorpsstraat, dat in 1930 aan Gerard van Dorp werd verkocht en waar deze in 1935 het huidige pand Dorpsstraat 57 liet bouwen.

Al in 1849 bouwde Arie Lengkeek een dubbel huisje in zijn tuin, later Delftsewallen 24. Omstreeks 1853 bouwde hij drie huisjes direct ten zuiden daarvan, Delftsewallen 21-23. In 1870 liet hij twee werkplaatsen optrekken, één naast de sloot: Delftsewallen 20 en één achter het woonhuis: Delftsewallen 25.

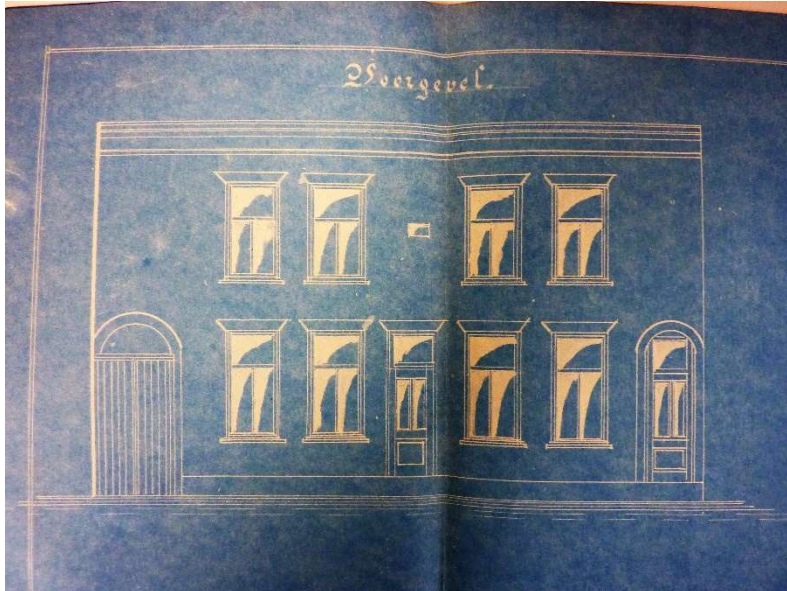

1870: werkplaats Delftsewallen 20, daarnaast de huisjes 21-24, dan werkplaats Delftsewallen 25 en het woonhuis Dorpsstraat 57. Onder perceel 425 loopt de sloot tussen de werkplaats en het "eiland".

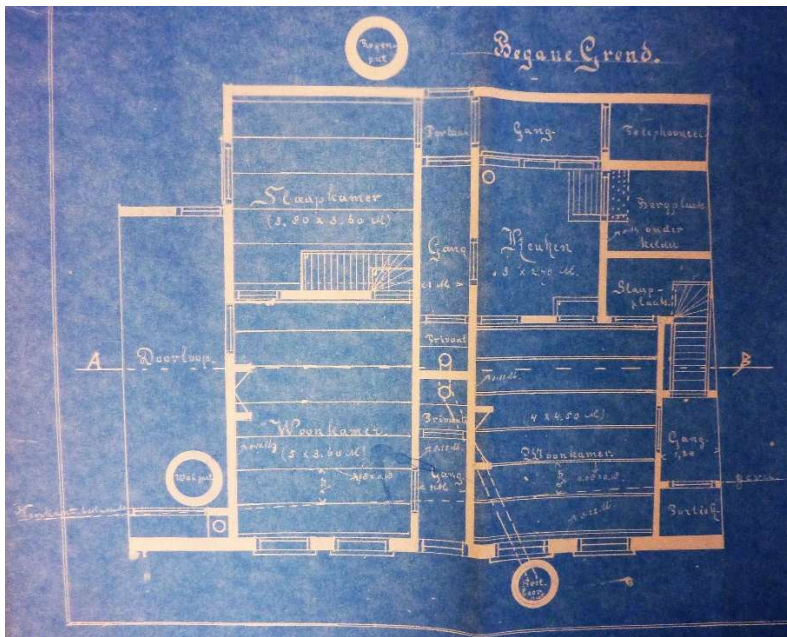
De stenen brug in de Dorpsstraat bij Dorpsstraat 57 werd in 1868 gesloopt en een gedeelte van de Delftsewallenwetering werd toen gedempt. In plaats van een smal pad langs het water kregen de percelen Delftsewallen 25-30 en Dorpsstraat 57 een straat voor de deur.

Timmerman Arie Lengkeek overleed in 1866 en zijn weduwe Elisabeth Simmonse in 1871. De erfenis werd verdeeld onder hun zeven overlevende kinderen. De familie had goed geboerd. Behalve geld en goederen maakten maar liefst 13 huizen, vaak onderverdeeld in meerdere woningen, in Zoetermeer en Zegwaart deel uit van de boedel. De huizen aan de Delftsewallen en de hoek Dorpsstraat worden in 1871 omschreven als volgt; "woonhuis met timmermanswerkplaatsen of schuren en ruim erf benevens blok van 7 woonhuizen". Dit kwam in handen van zoon Jacob Lengkeek (1840-1914), niet te verwarren met zijn oudere broer Jacobus, die bakker in Zegwaart was. Jacob zou ook de "timmermansaffaire", eigenlijk een aannemerij, voortzetten. Het familiehuus op de hoek van de Dorpsstraat was voor een deel verhuurd, evenals de huisjes aan de Delftsewallen. In totaal waren er 14 huurders, 12 op weekhuur, twee op kwartaalhuur.

Jacob Lengkeek sloopt een deel van het achterhuis van Dorpsstraat 57 en bouwt daar in 1885 een nieuw pand (Delftsewallen 26-28). In 1901 krijgt hij vergunning voor de bouw van een huis. Helaas is de vergunning er niet meer maar het lijkt op een (gedeeltelijke) herbouw van nr. 23-24. In 1907 verbouwt hij het achterste stuk van Dorpsstraat 57 en daar ontstaat het dubbele woonhuis Delftsewallen 29-30.

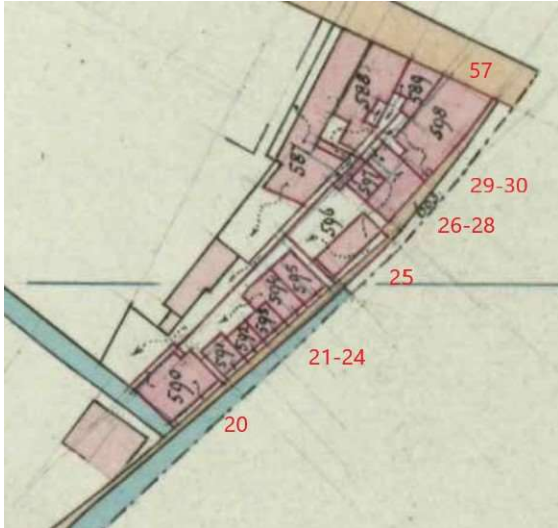

Delftsewallen 29-30 na de verbouwing in 1907.

Plattegrond van Delftsewallen 29-30, 1907. Links was het door middel van een doorloop gescheiden van Delftsewallen 26-28 maar de voorgevel sloot aan. Rechts was het direct verbonden met het postkantoor Dorpsstraat 57 – zie de "Telefooncel" rechtsboven die daarbij hoorde.

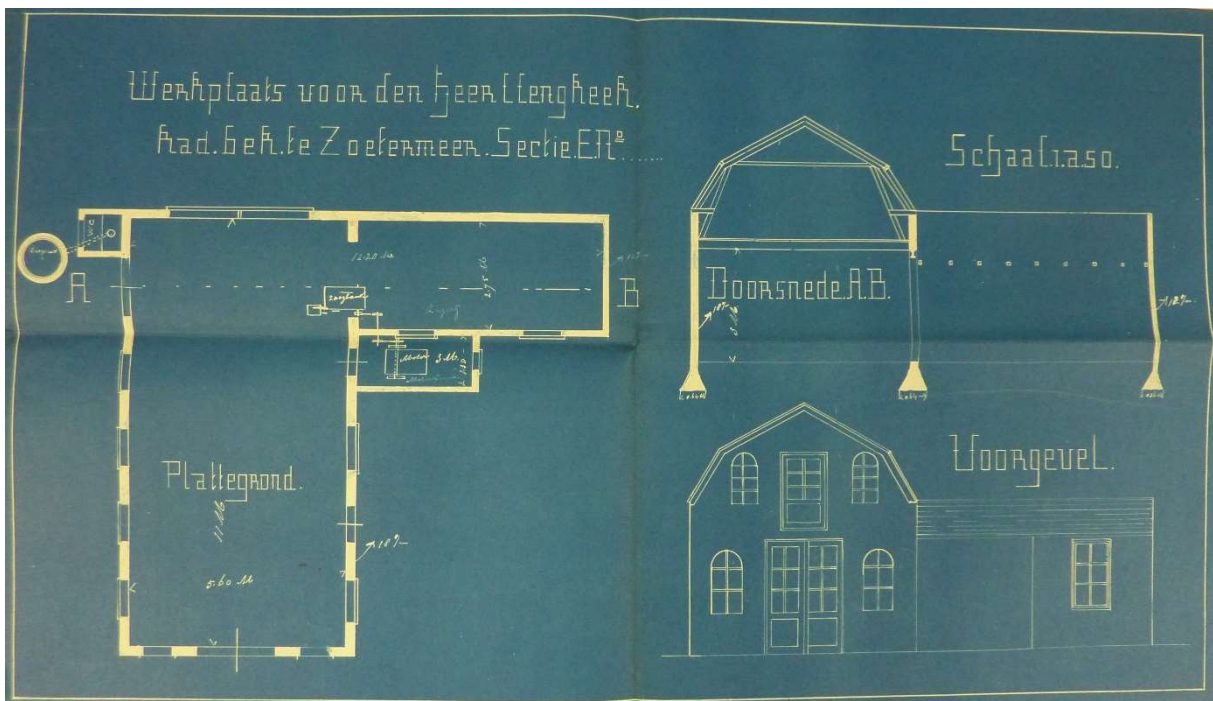

Situatie 1907: onderaan de sloot, dan de werkplaats Delftsewallen 20, huisjes 21-24, werkplaats 25 (nog evenwijdig aan de Delftsewallen), het huis uit 1885 (Delftsewallen 26-28) en op de hoek het grote huis Dorpsstraat 57. Kadastraal vormde dat toen nog een eenheid met het vernieuwde Delftsewallen 29-30.

De stippellijn rechtsboven geeft aan tot waar de wetering tot 1868 liep.

In 1908 wordt de werkplaats Delftsewallen 25 herbouwd. In plaats van evenwijdig aan de Delftsewallen wordt deze nu dwars gezet. In het verlengde van de voorgevel wordt langs het open terrein aan de straat een muurtje gezet.

Werkplaats Delftsewallen 25, nieuwbouw 1908.

Rond 1909 is kadastraal ook sprake van uitbouw van de werkplaats Delftsewallen 20. Daar is echter geen tekening of vergunning voor aangetroffen. Het pand was toen van timmerman Leendert Lengkeek, die het rond 1908 samen met de werkplaats Delftsewallen 25 en de huizen Delftsewallen 26-28 van zijn vader Jacob Lengkeek had gekocht. Leendert ging echter in 1913 failliet en alle eigendommen kwamen weer in handen van Jacob Lengkeek.

1906: Delftsewallen 26-28, daarachter de oude werkplaats nr. 25

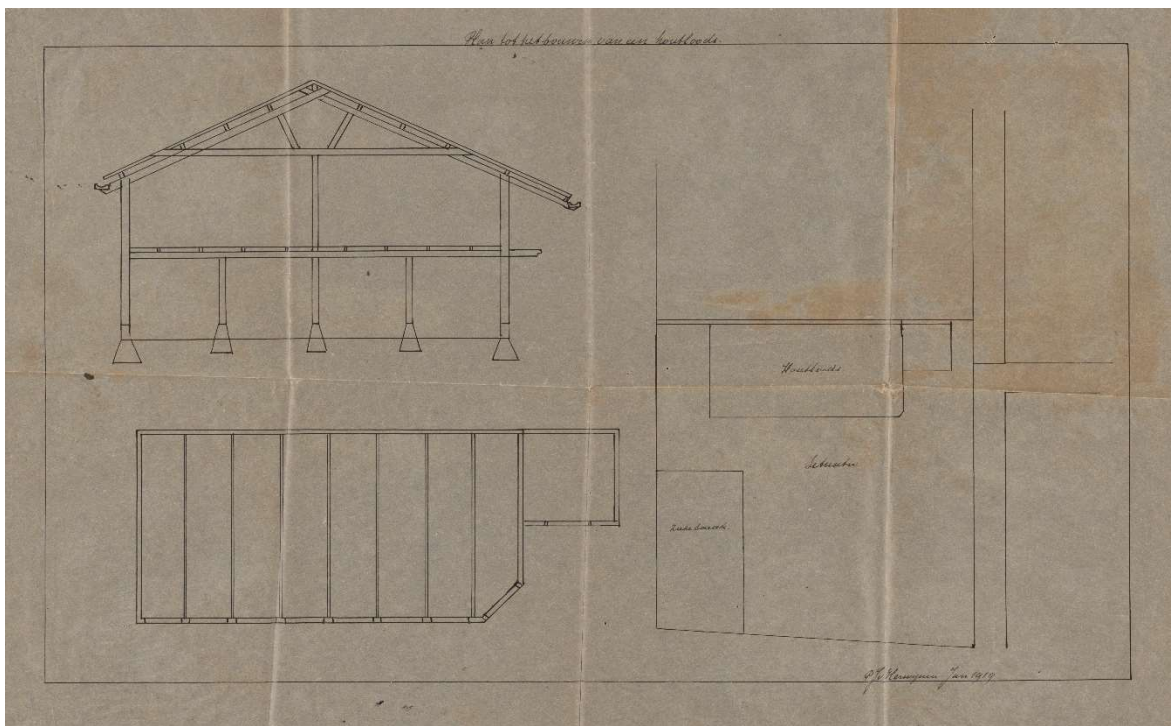
1908: Delftsewallen 29-30 (rechts) tegen nr. 26-28 aangebouwd; het meisje met het witte schort staat voor het portiek, waarin het zijraam van nr. 26-28. Daarachter een erf met muurtje en de werkplaats nr. 25 in steen opgetrokken. De staande olielantaarn is vervangen door een gaslantaarn aan de gevel.

Periode 1918 – 1962

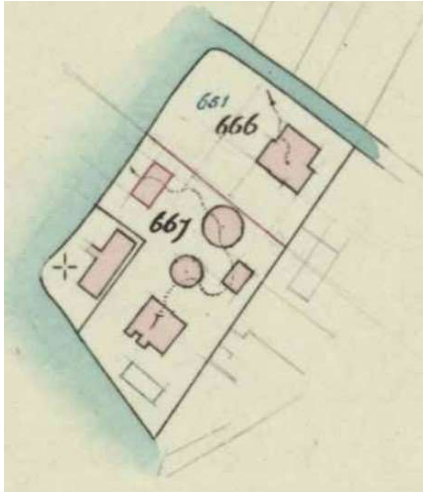
Het eiland (Delftsewallen 10-19)

De huisnummers 12-15 worden uitgegeven op het eiland, de nummers 10-11 en 16-19 aan de rand.

Het complex van de gasfabriek wordt in 1918 voor sloop verkocht aan de gemeente Delft. Die verkoopt de fitterswoning (nr. 15) aan vrachtrijder Arend van der Kooij en de rest aan aannemer P.J. van Herwijnen. Deze laat de gebouwen slopen maar het lijkt er op dat een gebouwtje (later perceel 857?) blijft staan, dat later een woning zal worden. In 1951 koopt metselaar Nicolaas van Rijs dit pand. Ook blijft mogelijk het fabriekje staan of wellicht de fundering, want op die plaats staat later ook een woning (perceel 858), in 1951 gekocht door Pieter Lengkeek. De gemeentelijke ziekenbarak wordt nog in 1918 iets vergroot met een privaat; in 1930 is hij nog in functie maar in 1933 wordt hij voor afbraak verkocht.

1919 (verg.nr. 111): P.J. van Herwijnen laat een houtloods bouwen, iets ten noorden en dwars op de ziekenbarak; de gashouders moeten dan al zijn afgebroken

Situatie 1919.

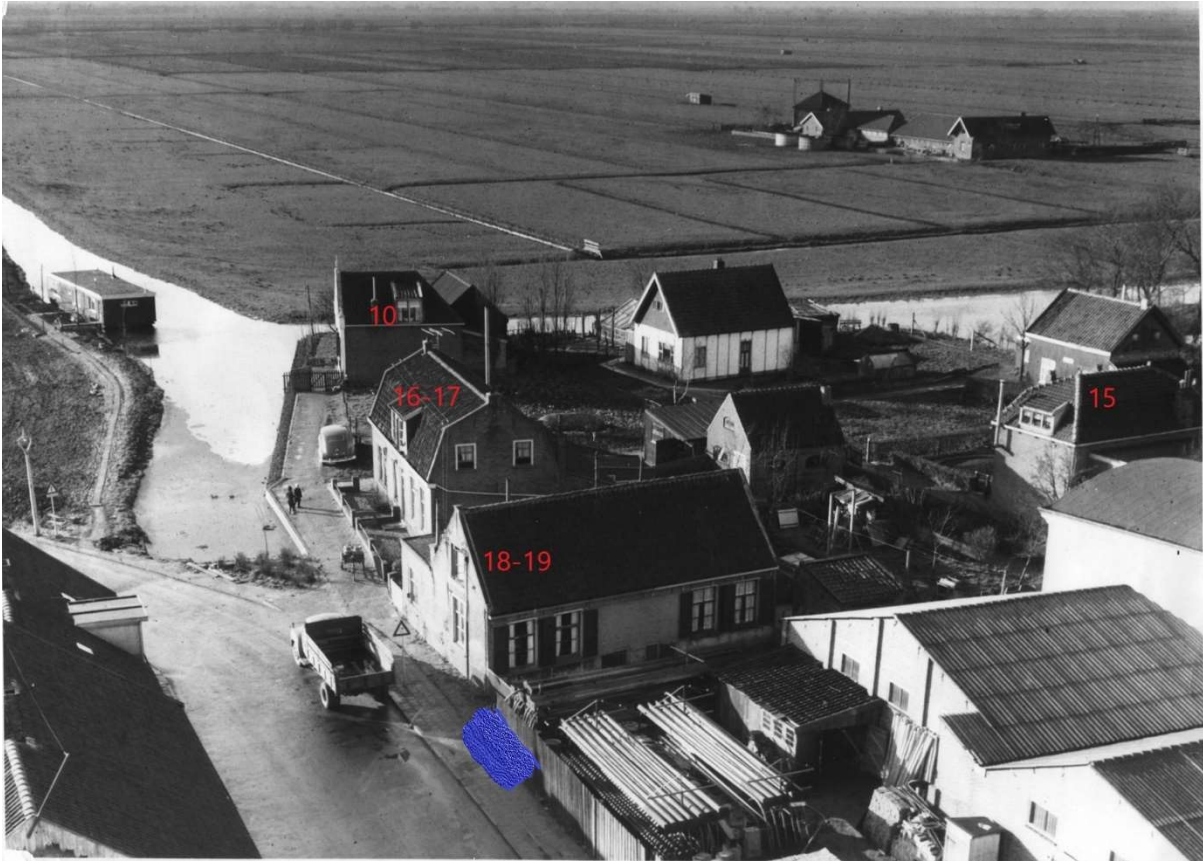
Situatie 1951 (rechts nrs. 16-17).

De gehele randstrook is eigendom van bakker Izaak Heemskerk uit Zegwaart. In de jaren 1923-1928 verkoopt hij de percelen. Rokus Kerkhoven laat in 1923 ten zuiden van de oude blekerswoning (nr. 11) een nieuw huis bouwen (Delftsewallen 10). Dat wordt omstreeks 1929 eigendom van D.O. Brussé en rond 1968 van J.C. Spruit. Op 1 september 1942 brandt de blekerswoning af, die toen eigendom was van Wiebe de Boer. In 1954 komt het perceel in handen van de gemeente Zoetermeer.

1942: links onderaan is nr. 10 gebouwd. Nr. 11 (perceel 716) is afgebrand, daarnaast nrs. 16-17.

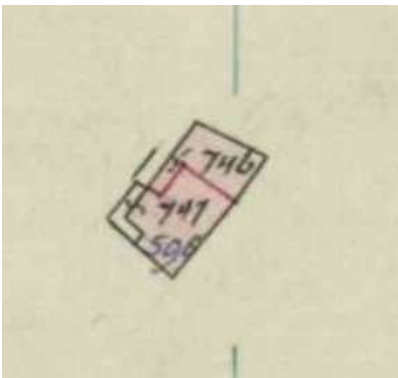

Het "eiland" vanuit het noorden rond 1965. De Delftsewallenwetering is dan al deels gedempt evenals de sloot (die eindigde bij het blauwe vlak). Het gebouwtje in het midden is een schuurtje; de huisnummers van het witte gebouwtje en rechts bewegen zich tussen 12-14. De oude gasfitterswoning is nr. 15.

De huizenrij (Delftsewallen 20-31)

Jacob Lengkeek, eigenaar van de werkplaatsen en huizen Delftsewallen 20-31 en Dorpsstraat 57, vertrekt op 5 mei 1913 vanuit Delftsewallen 30 met zijn vrouw Cornelia Rodenburg en hun dochter Alida naar Apeldoorn. Daar overlijdt hij in 1914. Zijn weduwe verkoopt Delftsewallen 29-30/Dorpsstraat 57 rond 1930 aan de winkelier Gerard van Dorp. Het voorste deel wordt gesloopt en in 1935 bouwt hij hier het huidige pand Dorpsstraat 57. De zij-ingang aan de Delftsewallen kreeg nr. 31. In 1940 koopt hij Delftsewallen 26-28 er bij.

1930: afsplitsing Dorpsstraat 57 (perceel 746) van Delftsewallen 29-30.

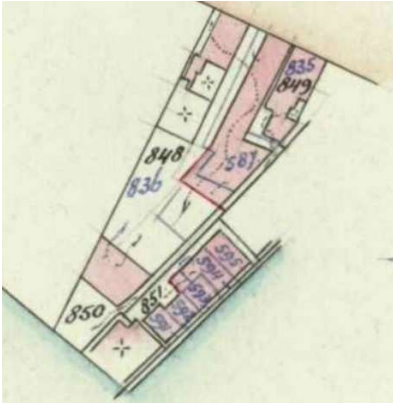
Het nieuwe pand Dorpsstraat 57, gebouwd 1935. Links Delftsewallen (29-30).

De panden Delftsewallen 20-25 verkoopt Cornelia op 11-1-1936 aan haar dochter Alida Lengkeek, die dan nog in Apeldoorn woont.

Zoon Leendert Lengkeek, timmerman, later aannemer van sloop- en grondwerken, bleef aan de Delftsewallen 28 wonen en verhuisde begin jaren (19)30 naar nummer 30. Op 2-9-1941 is hij betrokken bij de verkoop van Delftsewallen 20-25 aan de gemeente Zoetermeer, dan omschreven als een houtloods, vier arbeiderswoningen en een timmermanswerkplaats. Het rechterzijgedeelte van de werkplaats nr. 25 en het erf daarvoor, koopt Gerard van Dorp.

1940: splitsing Delftsewallen 25; perceel 838 verkocht aan Van Dorp.

1946: de huisjes 21-24, eigendom van de gemeente Zoetermeer, krijgen samen één perceelnummer (851). Onderaan (+) de houtloods nr. 20, ook van de gemeente.

In 1951 bouwt de gemeente Zoetermeer een klein rioolgemaal op het erfje van Van Dorp (perceel 838) en plaatst een muur en een nieuwe voordeur in de werkplaats Delftsewallen 25 om het gedeelte van Van Dorp af te scheiden. De werkplaats voor Openbare Werken deed dienst als timmerwerkplaats en stalling voor de vuilnisauto. Rond 1954 kocht de gemeente het erfje van Van Dorp. In 1956 worden de houtloods 20 en de krotwoningen 21-24 gesloopt.

Al in 1953 laat de gemeente Zoetermeer het gedeelte van de Delftsewallenwetering voor nr. 18 t/m 25 dempen voor de aanleg van de Nassaulaan, die de Dorpsstraat gaat verbinden met de nieuw aan te leggen Oranjebuurt. Pas in 1968 zou de gemeente de nieuwe straat overnemen van de Binnenwegse polder.

Delftsewallen 21-24 vlak voor de sloop, 1955. Rechts nog een klein stukje werkplaats nr. 25.

Delftsewallen 26-28 en 29-30 eind jaren (19)50, eigendom van Gerard van Dorp.

Periode 1962-2017

In 1960 is de situatie als volgt:

Aan de rand van het eiland staan woonhuis 10 en de dubbele huizen 16-17 en 18-19. Op het eiland staan de woonhuizen 12 en 13 of 14, alsmede de oude gasfitterswoning 15. Over het slootje heeft de gemeente het terrein van de gesloopte panden 20-24 in gebruik als gemeentewerf en nr. 25 als werkplaats. Het afgescheiden zijgedeelte van die werkplaats is eigendom van Gerard van Dorp en er voor staat op een stukje gemeentegrond een rioolgemaal(tje). Daarnaast staan vanouds de panden 26-28 en 29-30.

De Firma Baxmeier Woninginrichting had een loods en werkplaats achter Dorpsstraat 17, een winkel aan Dorpsstraat 39 en een nieuw gebouwd magazijn en woonhuis achter Dorpsstraat 41. Al die eigendommen waren slechts te bereiken via smalle poortjes aan de Dorpsstraat. In 1961 koopt Jan Baxmeier het grootste gedeelte van de sloot van Maria Bos en het perceel van voormalig Delftsewallen 20-25 van de gemeente. Rond 1958 kocht hij al Delftsewallen 18-19 van Adrianus Zegwaard. Met het dempen van de sloot en de sloop van nrs. 18-19 krijgt hij een nieuwe toegang tot al zijn percelen aan de Dorpsstraat. Op de grond van de gemeente aan de Delftsewallen laat hij een toonzaal bouwen. De toonzaal krijgt nr. 23, het magazijn/woonhuis nr. 25.

A.P. Romijn (Dorpsstraat 41) koopt het terrein van de inmiddels gesloopte oude werkplaats Delftsewallen 25 in 1960 van de gemeente en verkrijgt zo een uitrit aan de Delftsewallen.

1962: de bebouwing van het (voormalige eiland) is niet ingevuld op de kaart, behalve nr. 15. De huizen 18-19 zijn gesloopt (percelen 580/709); de sloot (het oost-west lopende deel) is gedempt. Het L-vormige gebouw langs de weg is de nieuwe toonzaal nr. 23 op de plek van voorheen Delfsewallen 20-25. Daarachter (dunne blauwe lijnen) is nog de voormalige gang te zien, die de bewoners van Dorpsstraat 55 vanouds toegang verschafte tot de sloot. De grond is hier al eigendom van Fa. Romijn (perceel 880 o.a.). Het nieuwe nr. 25 is het magazijn/woonhuis van Baxmeier uit 1952.

De situatie in 1970: de bebouwing op het voormalige eiland is nog (sinds 1942) ongewijzigd uitgezonderd de sloop van nrs. 18-19. De panden van Van Dorp (Delfsewallen 26-31 en Dorpsstraat 57) worden verenigd tot één perceel 1074.

In 1974 worden de huizen 12 en 13/14 gesloopt en vervangen door drie bungalows, het nieuwe nummer 14 voor huisarts A.N. de Wolf, die ook het perceeltje grond waar ooit de ziekenbarak stond, van de gemeente koopt. In 1978 wordt op het oude erf van het

blekershuis een tandartsenpraktijk voor H.C. Verbeek gebouwd, nr. 11. In 1980 tenslotte worden de huizen 26-28 en 29-30 gesloopt en vervangen door nieuwbouw.

Situatie sinds 1978 (foto rond 1990).

Van links af aan: zijgedeelte gemeentewerkplaats uit 1908 en de overige eigendommen van Van Dorp: nrs. 26-28 uit 1885, 29-30 uit 1907 en Delftsewallen 31/Dorpsstraat 57 uit 1935 (met gele kapjes) Foto Aat Hoogland..

Delftsewallen 26-30 vlak vóór de sloop. Het hoekpand zou blijven staan. Foto Aat Hoogland.

1980: Delftsewallen 26-30 worden gesloopt. Foto Aat Hoogland.

In de zomer van 1981 is de brug Delftsewallen-Nassaulaan vervangen door een duiker.

Nieuwbouw Delftsewallen 27-31 (voorheen 26-30).

Nieuwbouw Delftsewallen 26 (voorheen het zijgedeelte van 25).

In 2017 zijn de bungalows 12-14 en de gasfitterswoning 15 vanwege bodemsanering gesloopt.

De voormalige gasfitterswoning, Delftsewallen 15.

Het voormalige "eiland" na de bodemsanering in 2017.

Bronnen

Kadastrale leggers en hulpkaarten Zoetermeer

Stadsarchief Zoetermeer (StAZ):

Rechterlijk Archief Zoetermeer 57-60 (transportakten)

Notariële akten Zoetermeer 1821/13, 1826/81, 1866/33, 1871/57, 59, 109, 1918/5362, 5378

Bouwvergunningen Zoetermeer 1907/27, 1908/29, 1923/143

Gemeentebestuur `1813-1939: correspondentie ziekenbarak (03/681)

Gemeentebestuur 1940-1961: Jaarverslagen gemeentewerken 1951-1959 (05/985)

Bevolkingsregister 1817-1909

Gemeentebestuur 1962-1975: overname Delftsewallenwetering (nr. 1776)

Fotocollectie Historisch Genootschap Oud Soetermeer